

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Honora patrem [et] matrem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Preceptum Quartum

E semp cū pncipe vulg^o. An Grego. in pasto-
rali. Pastor cuius p abrupta gradit: necesse
est vt grex in precipitiū labatur. An Bern.
in lib. de cōsideratione. Considero gradus
z vereor casum: considero fastidium digni-
tatis: z intueor faciē abyssi iacentis deor-
sum. Attendo celsitudinē honoris: z e vici-
no reformido periculū. Hec ille. An iudici-
um durissimū fiet hīs q̄ presunt. Sap. vi.
Iudiciū durū: q̄ male intrauerūt: durius
q̄a male rexerūt: durissimū: quia male vt-
xerunt. Iudicium durum: quia pauperes
exactionauerūt durū: q̄ bona pauperū cū
sumpserūt: durissimū: q̄ ch̄o z ecclie de p-
ceptis elemosynis non seruiērūt. Durū iu-
diciū: q̄ oues ch̄i nō pauerūt pane mate-
riali durius: q̄ nō pauerūt pane doctrina-
li: durissimū: q̄ nō pauerūt pane exēplari.
Sexto debēt eē parcitate mēsurati pol-
lētes tpantia. vtz. xxxv. dis. c. Ecclie prin-
cipes q̄ delicijs affluūt z iter epulas z lasciu-
ias pudicitia se seruare credunt. pphetic^o
sermo describit q̄ eiciendi sunt de spacio-
sis domib⁹ lautisq̄ conuiujs. Et infra. An
nō est cōfusio z ignominia: iesum ch̄m cru-
cifixū pauperē z esuriētē falsis p̄dicare
corporib⁹ z ieiuniorū doctrinā rubētes buc-
cas tumētiaq̄ ora pferre. De q̄bus Bern.
in q̄busdā dictis suis. Videas quosdam de
maiorib⁹ comedere lautius: bibere sapidi⁹
indui pulchrius: cubare molli⁹: loqui liben-
tius: orare rarius. Hec ille. Non sunt isti
plati fm ordinē ap̄toz. ij. ad Corinth. iij.
Alsq̄ in hanc horam esurimus z sitimus: z
nudi sumus. Sed fm ordinem scribarum z
phariseoz: q̄ imponūt onera grauiā z im-
portabilia in humeros hoīm: digito autez
suo nolunt ea mouere. Mat. xxiij. David
aūt rex sitiens noluit bibere aquā: quā tres
fortes viri cū periculo portauerant: sed li-
bavit eam dño dicens. Propitius sit mihi
dñs: ne faciā hanc rem vt sanguinem isto-
rum hoīm z aiaz periculum bibam. vt ptz
ij. Regū. xxiij. Legit in historia tripartita.
q̄ cū Theodosius imperator esset in q̄dam
expeditione: in qua exercitus non inuenie-
bat aquā ad bibendū quidā videntes eum
estuante p̄ siti: obtulerunt ei potū limpidi-
simū ad bibendū confectū aromatibus aq̄

frigida p̄fusa. Qui vincēs animū suū nolu-
it accipere: sed dixit offerēt: vt alij cui vellet
offerret. Et hoc fecit vt corda alioz intuen-
tium per hoc animarent ad tolerantia. Si-
militer legit de alexandro magno. Qui dū
in loco arido esset cū suis: quidam videns
eum sitientem quandā aquā modicā inue-
niens obtulit ei. Ille nō noluit bibere: sed
refudit eam: vt suos similiter animaret ad
tolerantiā. Mira res: imo abusio: homines
seculares dignitatis impialis abstinent in
siti a potu: vt suo exemplo animent alios: z
prelati ecclesiastici imo religiosi non curāt:
si subditi eozū duram vitam ducant exem-
plo suozū excessuum in cibo z potu z scā-
dalizantur ad mortem. De quibus Ezechi-
elis. xxxiij. De pastoribus israel qui pasce-
bant seiplos. Nam Moyses z Aaron prin-
cipes ppli de eadem aqua z potu vsi sunt
in deserto. Iuxta illud apli. ij. ad Cor. x.
Omnes em eandē escam spiritalem. i. spūa-
lem significantē manducauerūt z eundem
potum biberunt.

Honora patrem z matrem.

Nono peccant p̄tra illud p̄ceptū qui
sunt inobediētes platis ecclie. Lō-
ra illud q̄ d̄ Deute. xvij. Qui su-
perbierit nolens obedire sacerdotis impe-
rio: q̄ eo tēpore ministrat dño deo tuo mori-
etur hō ille: z auferes malū de israel: cum-
ctusq̄ p̄p̄s audiet timebit: vt nullus deinceps
intumescat supbia. Iō dicit saluator
n̄ de plati z sacerdotib⁹. Qui vos spernit
me spernit: z q̄ me spernit: spernit eū q̄ me mi-
sit. Lu. x. Hec obedientia ptz per exempla
creaturarū: p dogmata scripturarū: p eni-
gmata figurarū z p dñm oīm creaturarū.
P̄o ptz p exēpla creaturarū. vij. q. j. cap.
In ap̄tib⁹ est vn⁹ p̄nceps: z grues vnā se-
quunt ordie lrato. Impator vn⁹ iudex vn⁹
puincie vni⁹. Roma aūt cōdita duos fra-
tres reges simul h̄re nō potuit z paricidio
dedicat. i. maculat. Sc̄do ptz p dogmata
scripturarū. j. Reg. xv. Melior est obediē-
tia q̄ victima. Iō dicit Greg. z ponit. viij.
q. j. c. Sciēdū q̄ obediētia victis iure p̄po-
nit: q̄ p victimas aliena caro: i obediētia
nō pp̄ia volūtas mactat. Tertio ptz eni-
gmata figurarū. Nā adā statim qñ fuit cre-

atus obedisset legibus fuit astrictus: et non obediendo de paradiso fuit reiectus. Gene. iij. Hoc obediendo archa faciens a diluio fuit saluatus. Gene. viii. Loth angelis obediendo ciuitate dimittens a subuersione zodome fuit liberatus. Gen. xix. Et vxor eius non obediendo i statum salis fuit mutata. Abraam deo obediendo fuit pater multarum gentium vocatus. Gen. xxi. Quarto in christo domino no nro et oim creaturarum. Ad philip. ij. Factus est obediens usque ad mortem. Lu. ij. Erat subditus illis. ¶ Notandum quod quicquid sunt quibus debemus obedire humiliter. Primo dicitur maiestati ratione creatiois. Secundo spirituali patri ratione instructiois. Tertio patris voluntati ratione pfectionis. Quarto parentum dignitati ratione propagationis. Quinto domini patri ratione suppositiois. Primo dominice maiestati ratione creatiois. Actus. v. Obedi re oportet magis deo quam hominibus. Et sunt propheta apud veteres et seniores iudeorum quod prohibebat quod non deberent amplius loqui in nomine illo. Sic si imperator vel dux presens vel cuiuscumque status tibi aliquid precipiet quod sit contra deum vel salutem anime tue. responde. Oportet magis obedire deo quam hominibus. Jo. vi. xi. q. iij. ca. qui resistit. Si aliquid ipse presens iubeat: et aliud iubeat imperator: vel si aliud imperator: et aliud creator: quod iudicatis. Maior potestas deus est. Da veniam imperatori. Tu carceris: ille gehennam minatur. Sequitur ibidem in c. Imperatores. Si in errore essent quod absit et per errorem suo contra veritatem legem darent per quam iusti perirent et coronarentur. Non tamen faciendum est quod illi iubent: quia deus prohibet: sicut iusserat Nabuchodonosor: ut aurea statua adoraretur. Quod quidem facere noluerunt deo talia prohibente: sicut misael daniel et abdenago. Sed visio miraculo statuit oppositum dei. Quicumque blasphemauerit deum sydrach et cetera in interitum iret et domus eius tota. Aliud exemplum ponit idem de Juliano apostata. Qui quando dixit militibus suis christianis. Producite aciem obediebant. Quando dixit. Adorate statuas aut idola refutauerunt. Jo. dicit Augustinus in sermonibus ad heremitas. Ecce inquit fratres mei. Angelus obedit deo in omnibus: et tu qui cinis es tradicis deo. Si sol a sua semita non deuiat nec luna nec stelle: oia enim caelica

suis seruiunt officiis: tu vero dei voluntati quasi in omnibus resistis. Ad nutum dei campi floribus decorantur: terra imbribus fecundatur: frondibus crispatur silua. In nemore cytharizat auicula. Omnia deo obediunt: et sol homo dei voluntati resistit. Sequitur infra. Quod enorme vitium est quod fuit obediencie pertratum. Per hoc diabolus celum perdidit: per hoc homo paradysum amisit: per hoc Saul regnum: per hoc Salomon amorem diuinum. hec Augustinus. Idcirco minatur dominus inobediencibus sibi. Deut. xxvij. multas penas dicens. Si nolueris audire voces domini dei tui: ut custodias et facias oia mandata eius. Sequitur. Venient super te omnes maledictiones iste. Maledictus eris in agro: maledictus in ciuitate: maledictus in agro: maledictum hominem tuum. Mittet dominus super te famem et esuriam et adiungit tibi pestilentiam donec consumat te. Et celum quod super te est erit eneeum et terra quam calcas ferrea. id est dura: nullum fructum proferens. Percutiet te dominus egestate et febre: frigore et ardore: estus et aere corrupto. Sic quatenuscumque peccamus sumus deo inobediencientes: Jo. Ambrosius in li. de paradiso diffinit peccatum dicens. quod peccatum est transgressio legis diuine et celestium inobediencia mandatorum. Ex his sequitur quod quod deo est obediens: sequitur sibi orationis exaudicio. An ps. Voluntatem timentium se faciet et desecrationem eorum exaudiet et saluos faciet eos. An Aug. in li. de opere monachorum. Cuius exauditur vna oratio deuota obediencis: quam decem mille obedire contencium. Cuius exemplum in helia. de quo Jacobi. v. helias erat homo similis nobis passibilis: et orauit dominum ut non plueret super terram annis tribus et sex mensibus. Et rursus orauit et celum dedit pluuiam: et terra dedit fructum suum. vtz iij. Reg. xvij. vbi apparet quod deus cuius exaudiat verum obediencem. Secundo sequitur trinitatis in eo inhabitatio. Joan. xv. Si quis diligit me sermonem meum seruabit: et ad cum veniemus et mansionem apud eum faciemus. An Beronius. Nihil deo acceptius: nihil angelis charius: nihil hominibus fructuosius quam iura obediencie custodire. Sic est econtrario de inobediencia. Ubi enim illa est: ibi est habitaculum diaboli. ¶ Tertio sequitur pacis multiplicatio. Esa. xlvij. Utinam attendisses ad mandata mea: facta fuisset ut flumen pax tua

Preceptum Quartum

E id est abundans. De hac dicitur Leui. xvij. Si in preceptis meis ambulaueritis et mandata mea custodieritis dabo vobis pluuias temporibus suis: et terra gignet germen suum et pomis arbores replebuntur. Apprehendet messum tritura vindemiā: et vindemia occupabit sementem: et comedetis panem vim in saturitate: et absque pauore habitabitis in terra vestra. Dabo pacem in finibus vestris etc. Sed omnia erunt nobis in contraria si deo sumus inobedientes. Quarto sequitur irrationabilium subiectio. Iohannes dicit Augustinus super canonicam Iohannis omel. vij. Homo subdere ei quod super est et infra te erunt illa quibus propositus es: quia propter peccatum homo deseruit eum sub quo esse debuit: ideo subditus est eis supra quem esse debuit. Supra te est deus: sub te pecora. Agnosce eum quod supra te est: ut cognoscant te que infra te sunt. Ideo cum Daniel agnouisset supra se deum: agnouerunt supra se illum leones: si autem superiorē continentis: subderis inferioribus. Propterea superbia egyptiorum de ranis et muscis domata est. Hec Augustinus. Sed propter inobedientiam omnia inferiora nobis rebellant. Benedictus. iij. Quia comedisti de ligno ex quo tibi preceperam ne comederes. Sequitur ibidem. **M**aledicta sit terra in opere tuo: spinas et tribulos germinabit tibi. Sed Iosue mandata dei custodiuit. Iohannes sol et luna sibi obediuerunt. Iosue. x. Legimus etiam in vitaspatz quod abbas Paulus precepit discipulo suo Iohanni: ut afferret ei fimum bouum qui erat ei necessarius. Et ille ait. In loco ubi fimus est habitat leena. Cui abbas: si venerit super te alliga eam et duces eam tecum. Fuit ille et inuenit leenam. Et cum vellet super eum rueret dixit. Abbas precepit mihi ut alligem te: et adducam te ad eum: et statim bestia stetit qui tenens eam duxit ad monasterium. Sicut legimus de beato Hieronymo. cui leo seruauit. ut in eius legenda. Quinto sequitur dei benedictio: cuius exemplum patet in abraam qui obediuit deo exiens in locum ad quem preceperat dominus obediuit deo: volens immolare filium suum unicum. Ideo dominus ad eum dixit. Quia fecisti rem hanc: ideo benedicens benedicam tibi. Et quod benedixit tibi: sit ille benedictus. Ideo dicitur Deut. xi. En propono in conspectu vestro hodie maledictionem et benedictionem.

onem. **B**enedictiones: si obedieritis mandatis dei vestri. **M**aledictionem: si ea audieritis nec feceritis: sed recesseritis de via quam ego nunc ostendam vobis et ambulaueritis post deos etc. Iohannes ecclesia propter inobedientiam infligit anathema. Sexto sequitur eterne vite acquisitio. Deute. vj. Audi israel precepta domini: et ea in corde tuo quasi in libro scribe: et dabo tibi terram lacte et melle manantem. Glosa. i. terram viuentium que fuit lacte humanitatis et melle christi deitatis. Secundo est obediendum spirituali patri ratione instructionis. Ad Iohannes. xiiij. Obedite prepositis vestris et subiaccete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris. Sic obediendum est pape et episcopis et alijs placitis spiritualibus: quia ipsi peruigilant. s. predicando studendo et precepta dādo: sicut dicit Bonifacius papa octauus in principio decretalium de semetipso. Amplectimur quippe nos pro ipsorum quiete labores et noctes quibus transigimus infomnes ut scandala remoueamus ab ipsis. Iohannes dicit. xix. dist. Sic omnes apostolice sedis sanctiones accipiende sunt tanquam ipsius diuina voce petri firmate. Item dicitur quasi rationem reddituri pro animabus vestris: quia tenentur reddere rationem pro oibus sibi subiectis. Ideo merito obligamur eis obedire tanquam patribus nostris spiritualibus. Idcirco summus pontifex in fine bullarum suarum semper annectit. Nulli hominum hanc paginam nostri statuti ordinationis: concessionis infringere licet: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit: indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli se nouerit incursum. Sed dubitatur in quo consistit obediencia: Respondet Raymundus. quod consistit in tribus. Primo in reuerentia ut inferior assurgat et cedat superiori et dādo primum locum in choro: in mensa: sedēdo: eundo. Sic seculares debent venerari suos sacerdotes. Secundo consistit in iudicio. Ille habet eum iudicare: quod alteri obedire tenet sic placiti spirituales et sacerdotes habent iudicare seculares: et non e contra. ut patet. xi. q. i. c. sacerdotibus. ubi dicitur. Ecclesiastica quę historia: cum pie memorie Constantino principi scripto oblate accusaciones contra episcopos

A fuissent: libellos quidem accusatiōis accepit: et ipsos conuocans dixit. Non est dignum ut nos iudicemus deos. Ideoq; dicitur extra de iudicijs. ca. Clerici non debent respondere in seculari iudicio consuetudine contraria non obstante. Idem extra de fo. compe. per totū. ¶ Tertio consistit in precepto: quia superior habet precipere inferiori et non ecōtra. Scōdo dubitat vñ ois inobedientia: q; nos cernimus maxime vigere inobedentiā tam in secularibus q̄ in spūalibus. Rñr. q; ex tribus ois. Primo ex supbia contēnente: q; dicit Basilus in hexameron. Superbus subesse renuit: p̄esse cupit: legem alios seruare querit nullā pro se h̄re. Ideo dicit Aug. super Gen. li. xij. ad Iram. q; primus hō quadam p̄te elat⁹ contempnit seruare p̄ceptū. Secundo p̄cedit ex ignorantia cōtingente: q; multi offendūt in legez: q; nō cognoscūt se malefacere. An ap̄s. i. ad Cor. xiiij. Dis ignorās ignorabit. Multi sunt qui non vadunt ad sermonē ut possint se excusare per ignorantia cōtra regulā iuris. li. vi. c. Ignorantia facti nō iuris excusat. Itē extra de cōstitutionib⁹. li. vi. c. animarū periculis. q; ignorantia crassa et affectata non excusat. Tertio venit ex ipunitate negligentis. An Bern. ad Eugenijz papā. Impunitas aulum parit: ausus excessum. Idē statuta male seruant: q; nō puniunt trāsgressores tā clerici q̄ laici: imo minus clerici. Ideo vulgares h̄nt cōe puerbiuz. Qui vult impune viuere fiat cleric⁹. Et si aliq; puniunt sunt paupes: tam in statu clericali q̄ laicali. Idē dicit Galerius li. viij. q; leges erāt liles telis araneaz: q; paruas muscas retinēt: et a magnis frangunt. Nō fecit sic zelatus quidam. de q; dicit Galerius li. vi. Ille fecit statutum q; deprehensus in adulterio vtroq; oculo orbaret. Tandē fili⁹ suus fuit deprehensus. Quē apprehendit volens in eo rigorem legis implere. Sed p̄pter sententiarum intercessionem ut legi satis fieret sibi eruit vnū oculū: et filio etiā vnum. ¶ Tertio debemus obedire dñoz ptāti: rōne suppositionis. i. Pet. ij. Subditi estote omni creature: siue regi tanq; p̄cellenti et c. ad vindictam malefactorū: laudem hō bonoz: q;

non est minus pctm̄ aliq; nō obedire preceptis dñi tēp̄alis q̄ spūalis. In his maxime ordo iusticie cōsistit. Idē dicit ad Roma. xiiij. Dis ptās a deo est: et qui ptāti resistit: deo resistit. Idē rñdit ch̄s pilato. Non h̄res in me ptātem vllam: nisi tibi datū desup fuisset. Jo. xix. An Aug. li. v. de ciui. dei. cap. xxi. Qui romanum imperium dedit mario ipse et gajo. qui augusto: ipse et neroni. qui vespasianis: p̄t et filio suauissimis impatoribus: ipse et Domiciano crudelissimo. Et ne p̄ singulos ire necesse sit: qui cōstantino ipse apostate Juliano. Nec Aug. Idē debemus seculari ptāti obedire: et maxime impatori romanoz: qui solet coronari triplici corona. ut dicit Jo. an̄. de iureiur. in cle. c. romani principes. sup p̄bo vestigijs. q; rex romanoz solet coronari triplici corona. Prima ferrea: quaz recipit ab episcopo Coloni. aquiligrani eiusdē diocesis. Et significat fortitudinez q̄ vincere debet rebelles Afideles cōculcare. Scōda est argētea quā recipit in ingressu italie a mediolanē archiepo. Et significat mūdiciā et claritatē quā debet h̄re. Tertia est de auro quā recipit rome a papa. Et signat q; sic aurū oib⁹ metallis est excellētissimū. Ita impator in iusticia et potētia debet excellere alios reges. Olim his trib⁹ dabat tributū romāis In p̄mo q̄nquēnio ferrū ad faciēdum lanceas et gladios et c. In scōdo q̄nquēnio argentū ad faciēdū monētā p̄ stipendiarijs cōducendis. In tertio aurū pro ornatu tēploz et deoz. Istud t̄ps q̄ndecim annoz vocatur indictio. Ergo illi obligamur obedire q̄tum ad t̄palem militiam. Sic regi in suo regno: duci in ducatu: mḡo ciuiū in ciuitate: vxores maritis: vasalli principibus serui dñis. Ideo dicit ad Roma. xij. Omnis aīa ptatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit. Ex his infero tria documenta. Primo si homo māsisset in statu innocentie: nō habuisset regimen impialis vel papalis eminentie. Probat p̄ Grego. in pastorali. c. xvij. dicentē. Omnes hoies natura eq̄les genuit et c. Nota in sermone p̄cedenti. in. v. mēbro. Idē dicit Petrus rauēn. vtz ibidez. Ideo dicit mḡo Egidius in li. de regimine principum. q; tres sunt actus p̄ncipatus. s. defendere

Preceptum Quartum

R corrigere et docere. Primi duo actus ibi
 non fuissent: quia ibi nemo alium inuasisset. Er-
 go non primus nec secundus: quia ubi nullum peccatum
 ibi non est necessaria correctio: quia ibi nul-
 lum fuisset peccatum per casum positum. Tertius
 ex alio modo ibi fuisset licet improprie. **S**e-
 cundum documentum est quod regimen papale at-
 que imperiale non erit post hanc vitam in regno
 superno. Probat per illud. i. ad Thym. xv.
 Cum tradiderit regnum deo patri. i. ad visio-
 nem dei patris christus electos ducet: et euacua-
 bit omnem principatum et potestatem. Ubi dicit glo.
 et pontifex a magistro li. ij. di. vj. Dum mundus in-
 quit durat: angeli angelis: demones demo-
 nibus: homines hominibus presunt. Ratio huius est
 quia in presenti vita semper peccamus. Indigemus
 ergo prelati qui corrigant nos. Sequitur cor-
 relatio: quod sicut homines de die in diem de-
 teriorant: sic ecclesie prelati peiorant. **I**tem dicit
 Sap. viii. Per me reges regnant et tyran-
 ni tenent terras. **I**tem dicit Job. Qui regna-
 re facit hypochritam propter peccata populi. **L**ulus
 similitudinem recitat Valerius li. vi. de quadam
 vetula que orabat deum pro vita Dionisii ty-
 ranni. **E**t que cum ille querebat. Quo merito suo
 hoc ipsa faceret: Respondit. **N**isi eram puella
 graue habuimus tyrannum. **C**arere eo cup-
 ebant. **Q**uo interfecto: deterior arcem oc-
 cupauit. **E**t que finiri dominationem cupiebant.
Tertium te inopportuno super omnibus hunc
 cepimus rectores. **T**imeo itaque si tu fueris
 assumptus quod deterior in locum tuum succedat.
Tertium documentum. Auctoritas papalis in
 magna auctoritate excellit imperiali. utz.
 xcvi. di. c. Duo sunt quibus hic mundus principa-
 liter regitur. ut scribit Gelasius papa Ana-
 stasio imperatori. scilicet auctoritas sacra pontificum:
 et regalis potestas: in quibus tanto grauius est
 pondus sacerdotum: quanto etiam per ipsos regi-
 minibus hominum in diuino examine reditu-
 ri sunt rationem. **E**t infra. Aurum non tam pre-
 ciosius plumbo est: quam regia potestate sit altior
 ordo sacerdotalis. **I**dem patet de mat. et obedi.
 c. solite. Ubi papa scribit imperatori. **H**osse
 inquit debueras quod deus fecit duo lumina-
 ria magna in firmamento celi. **L**uminare
 maius ut preesset diei. **L**uminare minus ut
 preesset nocti. **U**triusque magni: sed alterum ma-
 ius. **A**d firmamentum que celi hoc est vultus ec-

clesie: fecit deus duo luminaria magna. i.
 duas instituit dignitates: que sunt pontifica-
 lis auctoritas et regalis potestas. **S**ed illa que preest
 diebus. i. spiritualibus maior est. **Q**ue vero car-
 nalibus minor. **E**t quanta est inter lunam et so-
 lem: tanta inter pontifices et reges differen-
 tia noscat. **H**ec ibi. **I**dem patet in multis ex-
 emplis in anima et corpore. **I**tem papa habet coro-
 nare imperatorem et inungere. utz de electio-
 ne. c. venerabile. **S**equitur quod magis est obe-
 diendum summis pontificibus quam imperatoribus
 aut regibus aut ducibus: quia non imperatoribus
 aut regibus dictum est: sed petro. **T**ibi dabo
 clauis regni celorum et cetera. **I**tem non imperatoribus
 aut regibus dictum est. **A**ccipite spiritum sanctum
 quem remiseritis peccata et cetera. ut patet Jo. xxiii.
Quarto debemus obedire prelatorum volun-
 tati ratione perfectionis. **I**tem dicit Aug. in regu-
 la. **P**reposito nostro tanquam patri obediatur: mul-
 to magis presbytero qui omnem nostram curam gerit
 ad Heb. xiii. **O**bedite prepositis vestris. **I**psi
 enim peruigilant quasi rationem reddituri pro anti-
 mabus vestris. **T**ales tenent obedire ad que-
 per votum se obligauerunt: ut sunt omnes re-
 ligiosi. **D**e his Hugo in li. de claustris aie.
Leuior est labor claustrum quam castri: et tamen
 plus timeatur. **L**euius est podus tunice quam lo-
 rice. **T**utius est claustrum quam castrum. **T**utius est ab-
 batis obedientia quam regis iussio. **H**ec inter
 gladios mittit illa pericula vitat. **H**ec ille.
Sciendum quod secundum beatum Augustinum tria sunt
 genera monachorum. utz in firmone de gene-
 ribus monachorum. **U**num est genus cenobi-
 tarum qui in congregatione pariter habitan-
 tes vnius senioris iudicio gubernantur. **E**t
 dicti sunt secundum papiam. a cenone quod est comu-
 ne latine. **I**nde cenobites dicuntur quasi in com-
 mune viuentes: quia in talibus primo debet esse
 comunitas localis habitationis: scilicet spiritualis
 vniionis. **E**t tertio temporalis possessionis.
Primo debet esse vnitatis localis cohabitatio-
 nis. scilicet monasterium. **Q**uius initium venit ab
 apostolis: quia simul habitauerunt in hierosolima in
 cenaculo grandi perseverantes in oratione cum
 mulieribus et maria et cetera. **T**ales grauius pec-
 cant que ab hac sancta comunitate recedunt. **Q**uius
 peccati grauitas patet ex multis: quia excommunicatus
 est tam a canone si habitum dimiserit: quam ab
 ordine: etiam si habitum retinuerit. **S**cdo in-

utilis est ad vitam eternam obtinendam. **J**uxta illud euangelij. Nemo mittens manum ad aratrum et respiciens retro aptus est regno dei. **Q**uia sicut piscis sine aqua: sic monachus sine monasterio caret vita, ut legitur. xvj. q. f. c. placuit. Sed quia apostoli a quibus incipit talis communio: non sp. habita uerunt simul: imo sicut legitur in actibus apostolorum: ipsi disgebantur per totum mundum ad predicandum uerbum dei: et tamen eorum conuio non fuit dissipata. Sic in proposito aliqui fratres et ite exeunt de monasterio: non tamen recedunt ab hac conuione seruatis quibus. Primum est si semper retineat animus ad reuertendum. Si quis autem animo non redeundi exiret: proculdubio esset apostata. **S**ecundum est ut causa legitima pietendat. Non enim ex quacumque leui causa religiosus debet exire monasterium: sed per negotio communi conuentus seu pro questu aut ad predicandum. Simile est de monialibus. **T**ertium est ut licentia superioris habeatur. Aliter esset sicut membrum abscisum. **Q**uartum est ut a prelato sibi socius adiungatur: et ex hoc prelatus saluat eum ut non sit extra collegium vel congregationem cum duo faciatur congregatio. ut patet extra de elect. c. i. et tres collegium. ff. de uerbo. signi. l. neratius. Ideo Augustinus. volens suos fratres nunquam esse sine collegio dixit in regula. Nec eant ad balnea sine quacumque necessitate: nisi sint duo vel tres. Alia ratio huius est: ut se inuicem custodiant. Ideo ait Augustinus. Quando estis in ecclesia vel ubicumque femine sunt: inuicem uestram pudicitiam custodite. Tertio ut frater sue castitatis testem habeat. Sic dixit quidam puer associatus seni. Qui senex ait. O puer ad quid uenisti? Respondit. Veni ut sim testis probitatis socij mei. Secundo debet in illis esse communio temporalis possessionis. De qua Actuum. iij. Nec quisquam eorum possidebat aliquid: nec suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia. Sed olim in collegio apostolorum fuit unus fur. s. Judas. Sed nunc est in communitate quorundam religiosorum vix unus Petrus: sed bene plures fures. Et illi sunt peiores quam Judas. Tertio ibi debet esse communitas spiritualis unionis. unde Augustinus. Quid prodest si nos continet una

domus: et separat diuersa voluntas: **S**por-
tet enim in unum similes congregati corporaliter
et simul habitemus spiritualiter. Non aliquis
locus facit homines sanctum. xl. dist. capit.
Illud. ps. Ecce quod bonum et quod iocundum: habi-
tare fratres in unum. Unde Augustinus. in regu-
la. Sit uobis cor unum et anima una in do-
mino. Hic est rectus ordo uiuendi. Primum
ut sit uoluntas una. Deinde conuersio uita.
Si ego uolo facere uoluntatem meam et il-
le suam: tunc fiunt diuisiones et oriuntur li-
tes. Secundum genus monachorum est heremi-
tarum: cuius principes Paulum et Antonium
nouimus fuisse ad imitationem Iohannis bapti-
ste: qui in heremo tota etate permansit. **A**-
quo incepit in nouo testamento ordo here-
mitarum. ut patet. ij. q. vij. s. ultimo. Tales
tenent obedire episcopis ne videantur acephali.
dist. xcij. c. nulla. et c. sequenti. et xi. q. iij. si
autem. Talis autem est deus aut bestia. Dubita-
tur: utrum sit perfectius uiuere in heremo: quam
in communi uita fratrum sub uno prelato? **R**e-
spondet quod multo securius est uiuere in com-
muni uita fratrum propter quatuor. **P**rimo
ex sancta instructione. **J**uxta illud. Cum
sancto sanctus eris: quia faciliter potest so-
litarium incidere in errorem: et quis talem
tunc informaret? Unde Hieronymus. ad Rusti-
cum monachum. Mihi inquit placet ut ha-
beas sacrum cotubernium. In solitudine ci-
to subreptis superbia: dormit homo quando vo-
luerit: nullum uereat. Tu autem in communitate
quod uiuis: non facis quod uis. **C**omedis quod
iuberis: subiciens cui non uis. **S**ecundo
propter morum directionem. Nam exemplis
et moribus aliorum corriguntur. Salomon. Ne
soli: quia si ceciderit: non habet subleuantem.
Nemo bene cognoscit defectus proprios.
Tertio in orationum exauditione. **U**bi sal-
uator inquit Iohannes. xviii. Si duo ex uobis
et cetera. Et subdit. Ubi duo vel tres et cetera. Si hoc
de duobus uel tribus dictum est: quanto magis
in multorum congregatione. Sequitur correla-
rie: quod melius est dicere horas canonicas
in congregatione fratrum in ecclesia: quam seorsum
sicut patet in carbonibus bene coadunatis quod
bene ardet. **Q**uarto in tentationum su-
peratione facilius homo superat tentationes dia-
boli in congregatione. **U**bi Hieronymus. ad Rusti-

Preceptum Quartum

Cum monachū: scribens de quodam fratre qui ex industria patrū fuit liberatus a maxima tentatione: et subdit. *Si solus fuisset: quo adiutorio superasset: quāsi dice. Nullo conuenit quā vita illa perfectis. ut fuit Joānes baptista et Paulus et cetera. Tertium genitum est sarabazay. Hi foris predicabant paupertatem. Nullā egestatē portare volentes. In cunctis suis opibus quārit laudari et venerari. Corpora foris despectis vestibus tegunt: sed intus ad carnē purpura induunt. In cinere predicant se iacere: sed in palatijs mollia strata non despiciunt. Angelicā faciē foris ostendunt: sed lupinā eos intus habere non dubitant. Tales nullus senioris voluit subdi imperio. Tales nunc plures habent imitatores quā falsum nomen portant religiosorum predicantes paupertatem: et summo studio captant rerum prosperitatem: foris religiosi: sed intus lupini: omnino siles sepulchris dealbatis. De quibus mathei. xxiii. *Ue vobis pharisei qui predicant sobrietatem: et sunt ipsimet gulosi: predicant continentiam: et sunt luxuriosissimi et cetera. Potius deberet homo puerum suum iugulare: quā portare ad tale claustrum ubi esset vita dissoluta. Aut ponere filiam suam ad prostibulum: quā ad claustrum monialium ubi est mala vita. Et qui suadet alicui quod intret claustrum non reformatum: peccat mortaliter. Patet per dictum nostri saluatoris dicentis. *Mathei. xxiii. Ue vobis scribe et pharisei qui circuitis mare et aridā ut faciatis vnum proselitum: et cum factus fuerit facitis eum filium gehenne. Ad istam pharisei currebant per mare et terram predicando et aliquē gentilem ad eorum ritum inducendo qui dicebatur proselitus: qui in mala vita eos sectabatur et fuit damnatus. Sic faciunt quidam religiosi qui quosdam simplices alliciunt ad eorum malā vitam et sic cum eis damnant et cetera. Quinto debemus obedire parentum dignitati: ratione propagationis. ad Colos. iij. *Filij obedite parentibus per omnia. Dicit sanctus Thomā. ij. ij. q. ciiij. arti. v. quod in his que pertinent ad corporis sustentationem et plis generationem non tenentur nec serui dominis nec filij parentibus obedire vicijs de matrimonio contrahendo vel virginitate seruanda. Sed in his que pertinent ad dispensationem actuum et rerum humanarum tenet subdit****

superiori obedire secundum rationem superioritatis: sicut miles ducti exercitus in his que pertinent ad bellum: seruus domino in his que pertinent ad opera seruilia exequenda. *Filius patris in his que pertinent ad disciplinam vite et curam domesticam. Dicit enim Seneca in. iiii. de beneficijs. Errat si quis estimat seruitutem in totum hominem descendere. Pars enim melior excepta est. Corpora obnoxia sunt et despecta: animus quod meum est sui iuris. Sed in his que pertinent ad interiores motum voluntatis homo non tenet obedire homini sed solum deo: quia omnes homines natura sunt pares in his que pertinent ad corporis sustentationem et plis generationem. Sed in his non tenentur serui dominis obedire nec filij parentibus. hec Thomas vbi. s. De obedientia filiorum nota in primo sermone huius precepti.*

Honora patrem et matrem.

Decio peccat contra illud preceptum omnes filii qui non curant excommunicationes platorum ecclesie: contra illud quod dicitur *Mathei. xviiij. Tibi dabo claves regni celorum. Et quodcumque ligaueris super terram erit ligatum et in celis: et quodcumque solueris: erit solutum. et cetera. Has claves diffinit magister in *Mathei. li. iiii. dist. xviii. dicens quod clavis est potestas ligandi et soluendi. Quia ecclesiasticus iudex dignos potest recipere et indignos excludere a gloria. Has dominus dedit petro et omnibus episcopis mediante petro. ut patet *Mathei. xxiij. di. c. o. s. vbi dicitur. Christus solus ecclesiam fundauit: et supra petram fidei mox nascetur erexit. Qui beato petro clauigero terreni simul et celestis imperij iura commisit. Ideo papa per suis armis habet claves albas in rubeo clipeo: in signum quod sibi sunt commisse claves ligandi atque soluendi. Notandum secundum Scotum. iiii. sen. dist. xviiij. quod est duplex iudicium. Primum est occultum quod christus tangit *Mathei. xviiij. cum dixit petro. Si frater in me peccat quotiens dimittam ei. Usque septies. Respondit christus. Non dico tibi septies sed septuagies septies. In tali enim foro idem est accusator et reus. Secundum est iudicium publicum. de quo etiam *Mathei. xviiij. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te et ipsum solum et cetera. Sequitur. Si ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Tunc sequitur auctoritas cum dicitur. Quodcumque ligaueris super terram et cetera. Sed talis potestas excommunicandi*****